

גיטין פט

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

משנה יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת כו' ובלבד שלא יהא שם אמתלא. פרש"י טעם שהוא שובר את הקול. וכזה איתא במס' כתובות (כב.) באשה שאמרה מקודשת אני, ולאחר ימים עמדה ונתקדשה, והיא אמרה אמתלא שמה שאמרה בתחילה שהיא מקודשת, משום שבאו אצלה אנשים שאינם מהוגנים כו', ואמרו חכמים כיון שנתנה אמתלא לדבריה נאמנת, וכן אשה שאמרה לבעלה טמאה אני, וחזרה ואמרה טהורה אני, ונתנה אמתלא לדבריה כו' עי"ש. והבאנו שם דברי הגודע ביהודה (מהד"ת אהע"ז סי' לח) במשודכת שהרתה לזנונים, ואמרה דהמשודך בא עליה, והוא מכחיש, ופשרו שאביה יוסיף על הנדוניא, ובאו הדברים לפני ערכאות, ופסקו שישבע והיה מוכן לישבע שהולד אינו ממנו, והמון בית ישראל ראו שיצא מזה חילול השם, שחששו שהוא בעצמו עשה נבלה זו, ולכן התעסקו בעצמם לפשר בענין זה, ובתוך דבריו הודה שממנו בא הולד, ונתן אמתלא לדבריו, ודן שם הנוכ"י דאולי הא דמהני אמתלא זהו כשלא היה בזה איסור, משא"כ הכא שהוא מודה, הרי עשה בזה איסור, ואין אדם משים עצמו רשע, וא"כ קשה להקל על יסוד האמתלא, אלא שחתר שם יסוד וטעם אחר להקל עי"ש. ויסוד ההיתר על אמתלא כתב בתשו' הרמ"א (סי' ב) דמצינו דאמר יצחק על רבקה אשתו (תולדות כו-ז) "אחותי היא", ושימש עמה בסתר, וכתוב (שם כו-ח) "וישקף אבימלך בעד החלון וגו'", וא"ל "הלא אמרת לי אחותי היא", ואחותו אסורה גם לבני נח, ואמר לו אמתלא "כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה וגו'" [קרא זה נאמר באברהם (וירא כ-יא), וצ"ל הקרא הנאמר

2. רש"י מסכת גיטין דף פח עמוד ב ד"ה מתני'. יצא

מתני'. יצא שמה בעיר מקודשת - [1] פנויה שיצא עליה קול פלונית מתקדשת היום לפלוני ויש דברים נראין כדמפרשי אמוראי בגמ'.

3. תוספות מסכת גיטין דף פט עמוד א ד"ה בעולה אין

בעולה אין חוששין לה - פי' בקונט' משום בעולה לכ"ג [2] ולעיל נמי פי' יצא לה שם מזנה בעיר כגון שנבעלה לעובד כוכבים או לעבד דפוסלין בביאה וה"נ הוה מצי לפרש חייבי כריתות [3] ורבינו יצחק אומר דסתם בעילה זנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה והרי היא בחזקת בעולה לנתין ולממזר עד שתביא ראיה לדבריה כדאמרינן בפ"ק דכתובות (דף יד.) דאין אשה בודקת ומזנה ואפילו לר"ג דאמר נאמנת היינו היכא דאמרה לכשר נבעלתי אבל היכא דאמרה לא נבעלתי או אינה יודעת ממי אפי' רבן גמליאל מודה.

4. מהרש"א על גיטין דף פט/א

בד"ה בעולה כו' וה"נ ה"מ לפרושי חייבי כריתות כו' עכ"ל. [4] זו היא גם כן דעת התוספות בפרק הבע"י דאין זונה ולא נפסלה מכהונה אלא בנבעלה לחייבי כריתות אבל נבעלה לחייבי לאוין כיון דתפסי בהו קידושין לא נפסלה לכהונה וכן הוא דעת הרא"ש אבל הרמב"ם חולק וס"ל דמכל חייבי לאוין השוין בכל נמי נפסלה לכהונה ועי' בב"י טור אה"ע סי' ו' ויש להקשות לדברי התוספות מהך מתניתין דפרק קמא דכתובות שהביאו התוספות הכא דהרי היא בחזקת בעולה לנתין וממזר כו' דמוכח בהדיא דנפסלה לכהונה בנבעלה לחייבי לאוין ויש ליישב דאיתא כמ"ד דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ואנן לא קי"ל הכי ובהכי יתיישב נמי הך ברייתא דפרק כ"ג דלא תקשי לדברי התוספות והרא"ש כמ"ש הב"י ע"ש ודו"ק:

5. ריטב"א על גיטין דף פח/ב

מתני' יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת מגורשת הרי זו מגורשת. בגמרא מפרש היאך יצא קול זה דגבי קדושין בנרות דולקות ומטות מוצעות ונשים טוות לאור הנר שאומרות פלונית נתקדשה היום מקודשת, וגבי גרושין דליכא נרות דולקות היכא שבאו פלוני ופלוני ואמרו שמעינן מפלוני ופלוני שפלונית נתגרשה והלכו להם למדינת הים מגורשת וכדאיתא בגמרא, והשתא קס"ד דמאי דאמרי' מגורשת באשה נשואה עסקינן שיצא עליה קול שהיא מגורשת מחזקינן לה במגורשת לאוסרה על בעלה אם כהן הוא אבל להתירה לינשא לא דליכא מאן דאמר דבקלא לחוד שרינן אשת איש לעלמא, רבינו נר"ו:

6. דבר יעקב מסכת גיטין דף פח עמוד ב

[יז] יצא שמה בעיר וכו' מגורשת הרי זו מגורשת - פי' מהני קול שהיא גרושה לאוסרה לכהן. ומקשה האבנ"מ [סימן מו - ה] דמבואר בגמ' להלן [פט א] שקול היינו ששמעו עד מפי עד, ומקשה האבנ"מ לפי שיטת הרמב"ם [סנה' טז - ה] שעד אחד נאמן לומר אשה זו גרושה או זונה דחייבי לאוין דכהונה הוי בכלל איסורים, ועד אחד נאמן באיסורים, א"כ כשם שנאמן עד אחד ה"נ נאמן עד מפי עד, דכל היכא שעד אחד נאמן, גם עד מפי עד נאמן, וא"כ מדינא תהיה אסורה לכהן, ולמה קתני במשנה שהוי נאמנות בגלל הקול, ולפ"ז בעינן דוקא קול שהתברר בב"ד [כמבואר בגמ' וגם בקלות מבטלים הקול], הרי איכא עדות של עד אחד שהיא כשרה אף מחוץ לב"ד...

האחיעזר [ח"א סימן ה - יא] מתרץ קושית האבנ"מ, שמצד נאמנות של עד אחד באיסורין היה מועיל הכחשה של האשה, ועד אחד בהכחשה לאו כלום הוא, והיתה מותרת להנשא לכהן, אבל מצד הקול נאסרת אף על פי שהיא מכחישה הקול.

7. תוספות רא"ש על גיטין דף פט/א

יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה. פירש"י אשה פנויה שיש לה שם מזנה בעיר לעבד ולגוי אין חוששין אותה לאוסרה לכהונה, ובחנם נקט גוי ועבד דאפי' בסתמא נמי אם חוששין לה היתה נפסלת דאינה נאמנת לומר לכשר נבעלתי אלא הרי היא בחזקת בעולה לנתין ולממזר כדאיתא בפ"ב דכתובות דאשה מזנה אינה בודקת ומזנה, ומה שלא פרש"י מילתיה דרבא בנשואה כדמשמע לכאורה ברייתא דמייתי כתנאי משום דאם כן הו"ל לרבא למימר כלישנא דרב אשי כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן, ועוד מדמסיק על רבא כתנאי ועל רב אשי לא מסיק אלמא הך ברייתא ומילתיה דרבא לא איירי בקלא דבתר נשואין, ועוד מדאמרינן בפ' אלו נערו הוצאת משום שם רע אין לה לא קנס ולא פיתוי ומפרש התם שיצא עליה שם רע בילדותה דנפק עלה קלא דזנאי ופריך והא אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר משמע דאיירי בפנויה:

8. הגהות יעבץ מסכת גיטין דף פט עמוד א

גמ' לימא כתנאי וכו'. נ"ב צ"ע מה זה עסק לפריצות כמדומה שאין אחת זהירה בכך גם לא זכרים נזהרים ואם אז"ל האוכל בשוק מזולזל ופסול לעדות מ"מ בלא"ה פסולא פריצות מי שמעינן גם התוס' כתבו כן:

9. שערים מצויינים בהלכה

אויבים, אבל איכא אויבים, אומרים דאויבים אפקו לקלא. וכתבנו שם הרי לכל אדם יש אויבים, ואפי' לאבותינו אברהם יצחק ויעקב היו להם אויבים, וכן למשה רבינו ודוד המלך. וכתשו' חתם סופר (ח"ו סי' נט) כתב, ברית כרותה כי לכל ת"ח וצדיק המכונה יעקב יש לו אויבים שהם מצירים כנגדו המכונים לבן. וכתשו' השיב משה (סי' ס) כתב, דהסוג אויבים היינו שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה. וכתשו' נודע ביהודה (מהד"ת סי' כ) כתב, דקול הבא מנכרי אינו כלום, דהלכה בידוע שעשו שונא ליעקב.

לא הנחת בת לאברהם אבינו. פרש"י שיש אויבים מוציאין קול בחנם ברמו מועט. עי' במס' יבמות (כה). ולא אמרן אלא דליכא

10. רמב"ם יד החזקה הלכות אישות פרק ט

(כב) האשה שיצא עליה קול שהיא מקודשת לפלוני הרי זו בחזקת מקודשת אע"פ שאין שם ראיה ברורה וכל קול שלא הוחזק בבית דין אין חוששין לו וכיצד הוא הקול שתוחזק זו בו שהיא מקודשת כגון שבאו שנים והעידו שראו הנרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסין ויוצאין ונשים שמחות לה ואומרות נתקדשה פלונית היום נתקדשה פלונית היום שמעו אותן ואומרות פלונית תתקדש היום אין חוששין לה שמא נזדמנו לקדש ולא נתקדשה עד שישמעו שנתקדשה וכן אם באו שנים ואמרו ראינו כמו שמחת אירוסין ושמענו הברה ושמענו מפלוני ששמע מפלוני שנתקדשה פלונית בפני פלוני ופלוני והלכו להם העדים למדינה אחרת או מתו הרי זה קול שמחזיק אותה מקודשת:

11. מגיד משנה על הלכות אישות פרק ט הלכה כב

וכן אם באו שנים ואמרו ראינו כמו שמחת וכו'. גם זה מבואר במימרא דרב שכתבתי למעלה ולשון רבינו קרוב ללשון הגמרא וכתב הרשב"א ז"ל פי' בדאיכא קמן ראובן שאומר אני שמעתי מלוי ושמעון שאמר אני שמעתי מיהודה דהשתא איכא תרי דמסהדי מפי תרי אחריני והלכו להם ורביתא קא משמע לן דאע"ג דכל חד משום חד בלחוד קא מסהיד וליכא תרי דמסהדי מפי תרי ביחד כדבר ברור חשבינן ליה. אבל ליכא לפרושי בדליכא קמן אלא חד דשמע משום חד ואמר פלוני מהיכן שמע מראובן וראובן מהיכן שמע משמעון דאם כן אין מגיעין לעולם לדבר הברור דלכל היותר ליכא אלא עד אחד כדפירש רש"י ולא הכשירו בו אלא עד מפי עד בלבד אבל לא עד אחד. וגרסינן בירושלמי רבי יוסי בשם ר"י נבדקה שם ונמצא מפי נשים מפי קטנים בטל השם רב אמר לא התיירו בו אלא עד מפי עד בלבד עכ"ל. ומדברי רבינו שאפילו באיש אחד מוחזק הקול כל שאמרו שנים ששמעו שאמר אחד שנתקדשה בפני שני עדים ידועים וכן מורה לשון הגמרא:

12. רש"י מסכת גיטין דף פט עמוד א ד"ה מבטלינן קלא

מבטלינן קלא - שמענו קול יוצא מפי נשים ותינוקות משתקין להו לבטולי קלא או לא [1] משתקין להו הואיל ואמרו פלוני שמע מפלוני כו' וליתנהו דלישיילינהו [2] א"נ חזרו אותן פלוני ופלוני ממדינת הים ואמרו לא היו דברים מעולם מבטלינן או לא מבטלינן.

13. רא"ש על גיטין פרק תשיעי - סימן יא

ואין מבטלינן אותן ולפום צורתא דשמעתא דפליגי בביטול קול מיירי בקול שיצא בלי ביטול שובר ואמתלא ונתחזק בבית דין ושוב נתברר לב"ד על ידי אותם שהוציאו הקול שהוא שקר ואין בדבר אלא חשד ורינון שרינונו על בית דין שמתירין אשת איש

14. שעורי הרב (סולובייצ'יק) מסכת גיטין דף פט עמוד א

ו. מבטלינן קלא

איתא בגמרא, מבטלינן קלא או לא מבטלינן. ופירש רש"י בפירושו הראשון (ד"ה מבטלינן), "שמענו קול יוצא מפי נשים ותינוקות וכו'", דהיינו שהקול יצא ע"י פסולי עדות שהם חסרי נאמנות. וא"כ יש לבאר שהשאלה היא אם קול הוא ענין של נאמנות, דהיינו שחוששים שהקול יצא ע"י שני עדים כשרים, או הוא אוסר בפני עצמו בלי נאמנות. שאם קול הוא נאמנות, אין לחשוש לקול שידוע לנו שיצא על ידי אינם נאמנים, והקול בטל מאליה. אבל אם קול הוא אוסר בפני עצמו לא איכפת לך במה שיצא על ידי אינם נאמנים. אך אין לבאר כן להרמב"ם שסובר שקול מהני מדאורייתא, שא"כ מסתברא שקול הוא ענין של נאמנות.

ובפירושו השני כתב רש"י, "א"נ חזרו אותן פלוני ופלוני ממדינת הים ואמרו לא היו דברים מעולם מבטלינן או לא מבטלינן". ונראה שאף לפירוש זה שאלת הגמרא היא אם קול הוא נאמנות או אוסר בפני עצמו. אלא שלפירוש הראשון אין חוששין לקול שמיוסד על שקר אפילו אם קול הוא אוסר בפני עצמו, שקול שמיוסד על שקר אינו קול. ולפירוש השני אם קול הוא אוסר בפני עצמו חוששין לו אפילו אם הוא מיוסד על שקר. וא"כ צ"ל שהחשש לקול הוא מדרבנן ומשום לעז.

15. רא"ש על גיטין פרק תשיעי - סימן יא

פסק רבינו מאיר זכרנו לברכה בתשובה דמבטלינן קלא דסורא אתריה דרב ונהרדעא אתריה דשמואל והלכתא כרב באיסורי ואע"ג דרב ששת דהלכתא נמי כוותיה באיסורי אמר אפי' מפי נשים ומינה דייקנן דס"ל דלא מבטלינן קלא ומההיא מסיק דאתרוותא נינהו נראה דרב ששת מנהרדעא הוה ושם נהגו כשמואל

16. שו"ע אה"ע סימן מז

(ד) יצא עליה קול שנתקדשה לפלוני, ולאחר ימים אמרו: אמתלאה, אם נראים הדברים לב"ד שהוא כן, סומכין על האמתלאה ולא הוחזקה מקודשת. ואם לאו, הואיל ולא נשמעה האמתלאה בעת שנשמעו הקדושין, אין חוששין לאמתלאה: הגה - נתברר אחר כך ששקר היה הקול, כגון שבאו העדים שתלו בהן הקדושין ושנתקדשה בפניהם, ואומרים: לא היו דברים מעולם, מבטלינן קלא (טור בשם הרמ"ה). וי"א דבזמן הזה אין מבטלינן קלא (ב"י ושכן דעת הרמב"ם ושכן משמע מהרי"ף וכ"כ הר"ן פרק המגרש).

17. בית שמואל על אה"ע סימן מז

(יד) וי"א דבזמן הזה. כלומר אעפ"י בזמן הש"ס היו מקומות שמבטלינן הקול מ"מ בזה"ז חוששין להחמיר אולי אנחנו מאותן מקומות שאין מבטלינן הקול אבל בד"מ כתב למיחש לקול חוששין מדרבנן ובשל סופרים הולכים אחר המיקל וכן פסק הרא"ש בפסקיו ובתשוב' ועיין תשו' מהרש"ל ס"ס ק"א שם כתב אם העדים סמוכים לכאן לא הוי קול עד ששואלים להעדים:

18. ריטב"א על גיטין דף פט/א

ההיא דנפק עלה קלא דאקדשה באיצפ' דתוחלא בעינה דבי שיפי. פי' ואגלאי מילתא דלא איקדשה כלל וכדפרי' לעיל, ובעא מיניה אי מבטלי קלא או לא מבטלא משום דהכא ליכא לעז כלל דמימר אמרי עיינו רבנן בקידושין ולא הוו בה שוה פרוטה כיון דקדשה באיצפא דתוחלא דאיכא למימר דלא הוה בה שוה פרוטה, ואי קשיא לך והא אמרינן בקדושין (י"ב א') דחיישינן שמא שוה פרוטה במדי, [1] איכא למימר דהא לא קשיא דכ"ע לאו דינא גמירי:

19. אור שמח על הלכות אישות פרק ד הלכה יט

... וכן משמע מסוף פ' המגרש (דף פ"ט) בהא מבטלינן קלא כו' מימר אמרי עיינו בהו רבנן בקדושה ולא הוה שוה פרוטה, [2] משום דקידשא בחציפא דתיחלא והוא דבר שאינו מתקיים ולא הוי ספק קדושין ע"ש]. אחרי כתיב זאת ראיתי בבית שמואל (סי' ל"א ס"ק ט') שכתב על זה דנקט המחבר בכסף להורות דבכסף אין חוששין שמא ש"פ במדי יעויין שם, ועיין אבני מלואים בזה:

20. שו"ע או"ח סימן נה

(ה) אם לא הביא שתי שערות, אפי' הוא גדול בשנים, דינו כקטן עד שיצאו רוב שנותיו שאז יתברר שהוא סריס. ואם נראו לו סימני סריס קודם לכן, דינו כגדול: הגה - ומיהו אין מדקדקין בשערות אלא כל שהגיע לכלל שנותיו מחזקינן אותו כגדול ואומרים לענין זה מסתמא הביא שתי שערות (מהרי"ק שורש י"ט):

21. משנה ברורה על או"ח סימן נה

(לא) לענין זה - ר"ל לענין תפלה שהיא מדרבנן ואפילו לדעת הפוסקים דתפלה היא דאורייתא עכ"פ צירוף עשרה לאו דאורייתא הוא ע"כ סמכין ע"ז ואמרינן כיון שבא לכלל שנותיו מסתמא הביא שתי שערות דרוב אנשים מכיון שהגיעו לכלל שנים מסתמא מביאין ב' שערות אבל לענין שאר חיובא דאורייתא אינו מועיל [ועיין בפמ"ג שמאריך בזה ומסיק דמשום דהוא מיעוט המצוי ע"כ החמירו מדרבנן לענין דאורייתא כמו לענין בדיקת הריאה]:

22. תוספות מסכת גיטין דף פט עמוד ב ד"ה והלכתא לא

והלכתא לא חיישינן - ומעשה בא לפני ר"ת באשה אחת שיצא עליה קול אחר נישואיה שנתקדשה לאחר והיה אותו האיש שיצא עליו קול בחופתה שנישאת לשני ואר"ת שאין צריכה גט מן הראשון ומותרת לשני חזא דקלא דבתר נישואין לא חיישינן ועוד דכיון שנתקדשה לזה בפניו שריא חזקה אין אשה מעיזה פניה בפניו וכדבר המנונא קיימא לן מדפריך מיני' הש"ס בכל דוכתי ובפ' שני דכתובות (דף כב:) קאמר לימא דרב המנונא תנאי היא לא דכ"ע אית להו דרב המנונא ואף על גב דבסוף נדרים (דף צא.) דחי רבה ראיית רב המנונא דמייית מינה מ"מ כן הלכה ורבה נמי אפשר דלפי האמת סובר כרב המנונא.

23. פני יהושע על גיטין דף פט/ב

תוספות בד"ה והלכתא לא חיישינן. מעשה בא לפני ר"ת כו' ועוד דכיון שנתקדשה (לאחר) [לזה] בפניו שריא עכ"ל. ומה שהוצרך ר"ת לטעם השני אע"ג דאיפסקא הלכתא בגמרא בהדיא דקלא דבתר נישואין לא חיישינן, אלא משום דנפקא מינה אם ימות בעלה הראשון או יגרשנה הוי לן למיחש ולמימר שחזר הקול וניעור שלא תינשא לאחר מחמת הקול הראשון והו"ל קלא דקמי נישואין כדאמרינן לעיל בפרק הזורק דתצא משני, מש"ה הוצרך רבינו תם לטעמא שנתקדשה בפניו וא"כ שריא לגמרי שאף אם הקול הראשון אמת ע"כ גירשה מדרב המנונא, כן נראה לי לכאורה....

24. תוספות מסכת גיטין דף פט עמוד ב ד"ה ובנהרדעא לא

ובנהרדעא לא מבטלי קלא - אף על גב דהני בי רב דשלחו לשמואל הם תלמידי דרב ובסורא מבטלי קלא מ"מ לא הוה מורה להו דלא כנפשיה.

25. דבר יעקב מסכת גיטין דף פט עמוד ב

ד [תד"ה ובנהרדעא וכו'] אף על גב דהני בי רב דשלחו לשמואל הם תלמידי דרב ובסורא מבטלי קלא -

כתב האבנ"מ [סימן מז - ג] שהתוס' כאן חולקים על הר"ח [שהביא הרא"ש הנ"ל פט. אות י] שמבאר שאין מחלוקת אמוראים בין סורא לנהרדעא, אלא יש מקומות שבקל מוציאים קול ושם מבטלים הקול, ויש מקומות שאין מוציאים קול בקלות, ושם מסתמא אם יצא הקול יש בו ממש, ואין מבטלין אותו, שלפי זה לא היה לתוס' לומר שהם תלמידי רב, שגם שמואל מודה שבסורא מבטלין קלא כיון שהיו מקום שמוציאים קול בקלות. והתוס' מפרשים שהיו מחלוקת לדינא בין סורא לנהרדעא האם מבטלים קלא.

הנו"ב [קמא אה"ע סימן סה ד"ה אלא] והקרבן נתנאל [אות ק] מקשים לפי הר"ח, מה קושית הגמ' נהרדעא אתריה דשמואל הוה ולא מבטלי קלא, הרי תלמידי דרב היו בסורא ושם מבטלי קלא.

26. שערים מצויינים בהלכה

האשה שאמרה לבעלה גירשתי נאמנת, חזקה
דאינה מעיזה פניה בפני בעלה. כבר
הבאנו כמ"פ דברי הרמ"א (אהע"ז סי' יז סי"ב)
דבזה"ז נפיש חוצפא ואינה נאמנת. והבאנו
נמי בשם החתם סופר, דכמה חזקות שהן
בנויות על תכונת נפשם של בני אדם, ובזמנינו
נתקלקלו החזקות. ועי' מה שכתבנו במס'

1. שעורי הרב (סולובייצ'יק) מסכת גיטין דף פט עמוד א

ד. פלוני מהיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני

איתא בגמרא, לא ששמעו קול הברה אלא כדי שיאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם למדינת הים. הרי שהגמרא מחדשת בזה שחוששין לקול אף שהגיע לנו ע"י עד מפי עד. והנה התוספות כתבו (ד"ה עד) שמסתמא גמרא זו אינה חולקת על עולא שנרות דולקות וכו' מהנו. וא"כ קול מהני גם ע"י אומדנא דמוכח כעולא וגם ע"י עד מפי עד.

והנה הרמב"ם כתב, (פ"ט מאישות הכ"ב), "אם באו שנים ואמרו ראינו כמו שמחת אירוסין ושמענו הברה ושמענו מפלוני ששמע מפלוני שנתקדשה פלונית בפני פלוני ופלוני וכו' הרי זה קול שמחזיק אותה מקודשת". הרי שהרמב"ם כתב שפלוני שמע מפלוני, דהיינו שבהעד מפי עד סגי באחד ששמע מאחד ולא בענין שנים ששמעו משנים. וא"כ להרמב"ם חוששין לקול אף שהוא חסר ב' דברים הנצרכים לנאמנות דכל התורה כולה: ב' עדים, ושהעדות לא תהיה עד מפי עד.

והטור (סימן מ"ו) כתב ששמיעת העד מפי עד היתה דוקא תרי מתרי. וא"כ להטור חוששין לקול שיוצא על ידי עד מפי עד, אבל עדיין בעינן ב' עדים הנצרכים לדבר שבערוה.

אך הרמב"ם כתב ששני עדים ראו האומדנא דשמחת האירוסין ושעדות העד מפי עד היתה שנתקדשה בפני שנים. ובפשטות הטעם שהרמב"ם הצריך שנים שנתקדשה בפניהם הוא שקידושין שלא בפני ב' אינם קידושין, אך צ"ע למה הצריך ב' עדים בעד ראיית האומדנא דשמחת האירוסין, ומאי שנא מהעד מפי עד דסגי בחד.

ונראה לבאר שהרמב"ם סובר שעל פי שנים עדים יקום דבר הוא דין בעדי ראייה, ולכן בעינן ב' עדים בעד ראיית האומדנא, שאומדנא היא כראייה ודאית, ועדי ראייה צריכים להיות ב'. אבל עד המעיד מפי עד אינו עד ראייה, שהעדים הראשונים שנתקדשה בפניהם הם בעלי הנאמנות והם עדי הראייה ולא העד המעיד מפי עד, ולעדות שאינה עדות ראייה לא בעינן ב' עדים.

2. רמב"ם יד החזקה הלכות גירושין פרק יג

(כט) אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים הערוה החמורה בעדות אשה או עבד או שפחה או גוי המשיח לפי תומו ועד מפי עד ומפי הכתב ובלא דרישה וחקירה כמו שבארנו שלא הקפידה תורה על העדת שני עדים ושאר משפטי העדות אלא בדבר שאין אתה יכול לעמוד על בריו אלא מפי העדים ובעדותן כגון שהעידו שזה הרג את זה או הלוח את זה אבל דבר שאפשר לעמוד על בריו שלא מפי העד הזה ואין העד יכול להשמט אם אין הדבר אמת כגון זה שהעיד שמת פלוני לא הקפידה תורה עליו שדבר רחוק הוא שיעיד בו העד בשקר לפיכך הקלו חכמים בדבר זה והאמינו בו עד אחד מפי שפחה ומן הכתב ובלא דרישה וחקירה כדי שלא ישארו בנות ישראל עגונות. [השגת הראב"ד - שדבר רחוק הוא שיעיד זה שקר לפיכך הקלו חכמים בדבר זה א"א אי נמי דהיא דייקא ומינסבא מפני חומר שהחמירו עליה בסופה] בריך רחמנא דסייען: